

Gratia

Gratia nisi gratis est, non est gratia
"Om nåden inte är gratis, är det ingen nåd"
Augustinus

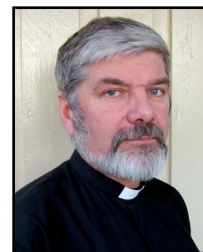
Kyrkoblاد – Evangelisk – lutherska bekännelsekyrkan
Kirkeblad – Den Evangelisk lutherske bekjennelseskirke
Nr 4. 2012 årgang.16

Altertavle i Råde kirke i Østfold.

Foto: GAHj

Jesu komme!

GRATIA

Utgis av:
Den Evangelisk
Lutherske Bekjennelseskirke/
Evangelisk-lutherska bekännelsekyrkan

Ansv.red.Gunnar Edwardsson,
Redaksjonssekretær:
Gunnar Hjorthaug
gunnar.hjorthaug@tele2.no

Kirkestyret:

Asbjørn Hjorthaug, formann/ordf.
Gunnar Edwardsson, sekr./sekr
Jan-Erik Andersson, kasserer/kassör
Tlf: 0431/430165,
Åke Malander.
Nils Svensson.

Kirkestyrets adr: Rugdeveien 3
N-1823 Knapstad. Tlf/fax: 69 92 11
32

Kyrkans sv. bankgironr 5633-5136
Kirkens no.bankkontonr.
1135.10.53102

Menigheter/Församlingar:

S:t Matteus ev luth förs., Uppsala

Kh Åke Malander,
Åkerlänna 40
S-743 71Björklinge,
Tlf 018/ 356235
ake.malander@telia.com

S:t Johannes ev luth förs., Yxenhult

Kh Gunnar Edwardsson,
Fågelsångsv.14
S-341 31 Ljungby,
Tlf/fax 0372/62952
gedwardsson@ljungby.nu

S:t Andreas ev.luth förs., Skellefteå

Kh Gunnar Byström,
Fäbodgatan 34, S-931 56 Skellefteå,
Tlf/fax 0910/35008
bystrom@torpet.ac

Den lutherske menighet, Knapstad

Mprest Asbjørn Hjorthaug
Rugdeveien.3 N-1823 Knapstad
Tlf/fax 69 92 11 32
asbj.hjorthaug@c2i.net

Adventstiden og dens tekster har alltid fasinert meg. Adventstid er julens forberedelsestid og selve ordet er det latinske *adventus* som betyr ”komme” eller ”ankomst”. Det er ”Kristi advent” som handler om forventninger om hans komme i julen, men også om hans gjenkomst. Det finnes eksempler i gammel tid at julen var den egentlige adventstid. Søndagene i advent ble da kalt ”søndagene før Herrens komme”. Skikken med å feire advent er fra 400-tallet. Da hadde en i 100 år feiret julen. Adventstidens lengde kunne variere i den eldste tiden. Det finnes eksempler på 6 adventssøndager, mens en i Roma feiret 4 adventssøndager. Adventstiden har etter hvert en blanding av bot og glede, men det er nok glede og forventning som har preget salmeskat-ten i stor grad. Vi tenner lys for lys, søndag etter søndag og synger slik vi har gjort det i alle år siden jeg var barn:

Nå tenner vi det første lys,
alene må det stå.

Vi venter på det lille barn
som i en krybbe lå.

Nå tenner vi det andre lys,
da kan vi bedre se.

Vi venter på at Gud, vår far,
vil gi sin sønn hit ned.

Nå tenner vi det tredje lys,
det er et hellig tall.

Vi venter på at kongen vår
skal fødes i en stall.

Nå tenner vi det fjerde lys,
og natten blir til dag.

Nå venter vi på Frelseren
for alle folkeslag.

Sigurd Muri 1963

Men selv om gleden og forventningen preger adventstiden, er det fiolett som er den liturgiske fargen. Det er en grunn til at Jesus kommer som vår Frelser. Og denne grunnen beskrives i en latinsk adventssalme fra 1100 tallet: *Veni, veni, Emmanuel*

*Du Isais renning, kom, set fri ditt folk frå Satans tyranni,
frå helheims djup og mørkers grav, gjev frelse med din konges-
tav!*

Ver glad, ver glad! Immanuel er fødd for deg, du Israel.

Advent taler ikke bare om Kristi første komme, men også om hans andre komme, hans gjenkomst. (*fortsettelse på side 8*)

Asbjørn Hjorthaug

Ära vare Gud i höjden

Nu kommer Julen snart. Och då står vi inför något som vi inte kan fatta, men som Gud uppenbarat för oss. När Jesus föddes i stallet i Betlehem, så fick herdarna som vaknade fåren ute på ängarna uppleva en fantastisk upplevelse.

Det var då som himmelen öppnades och se Herren ängels syntes för dem och han sa: *"Var inte förskräckta, se jag förkunnar för er en stor glädje som ska komma alla folk till del. I dag har en Frälsare föddes åt er som är Kristus, Herren, i Davids stad. Och detta skall för er vara tecknet: Ni ska finna ett nyfött barn som ligger lindat i en krubba. Och strax var med ängeln en stor skar av den himmelska härskaran och de lovade Gud och sa: Ära vare Gud i höjden, och frid på jorden, till människorna ett gott behag."*

Himlarnas lovsång är något som vi hela tiden har i vår mässa och som erinrar oss om Kristi födelse och Guds bekräftelse därav. Emellertid har i vår tid mycket av mänskliga tankar kommit in i teologin och gjort detta till om inte rena fantasier så dock inget budskap från himlarna. Men vi som inser att vi i oss själva inte äger något hopp, vi får i detta julens budskap hämta både hopp och tro. För det som uppenbarats i Bibeln står över allt vad vi kan tänka och föreställa oss, men är likväl Guds uppenbarelse till oss, som vi får lita till och förtrösta på och så glädja oss som änglarna i himmelen.

När vi nu står inför änglasången så har den omtolkats i dag gjorts till en hart när mänsklig lovsång. Men ordet säger oss något mycket viktigt, nämligen att lovet och priset och äran och makten tillhör vår Gud. Och att hans nåd och barmhärtighet kommer till oss genom Jesus Kristus. Och som det står kommer också den sanna friden till oss i våra själar genom Människosonen.

Grundtexten på grekiska säger oss: *"Ära vare Gud i höjden och frid på jorden, till människorna ett gott behag."* Så är det i slutdelen inte människans goda vilja som syftas på, utan Guds goda vilja som kommer oss till del. Gud välbehag, Guds goda vilja som är grunden för frälsningen genom Jesus Kristus. I den katolska kyrkan och även i svenska kyrkan med mera har man tolkat det som att det är människans goda vilja som avses. Men så är det inte, utan Guds välbehag till oss, Guds goda vilja som kommer oss till del och som visar sig i Jesu ord och gärningar.

Därför får julen med denna lovsång vara oss den glädje och det hopp som Jesus gjort för oss och som han ger oss att vi ska tro och förtrösta på honom och i honom ha det eviga livet. Utan honom inget liv, men med honom och i honom liv, frälsning och salighet. Därför ska du tro och förlita dig till Jesus Kristus,

då har du det du inte själv kan skaffa, nåd, frid, salighet och du kan instämna i himlarnas lovsång:

"Ära vare Gud i höjden, och frid på jorden, till människorna ett gott behag."

Gunnar Edwardsson

Simeon skådar löftets fullbordan

I samband med Jesu frambärande i templet i enlighet med föreskrifterna i Herrens lag (3 Mos 12) inträffar något märkligt. Gamle Simeon träder in i handlingen. Han får det vittnesbördet att han var en rättfärdig och gudfruktig man som väntade på Israels tröst och den Helige Ande var över honom.

Då vågar vi säga om honom att han var en troende, inte bara i största allmänhet utan att han hade sett och tagit till sig Bibelns kärna och stjärna, och det var på detta hans tro vilade. Så hade han också av Anden fått den uppenbarelsen att han inte skulle dö förrän han hade fått skåda Herrens Smorde, löftets fullbordan. Han var alltså i någon mening en profet. En märklig man och ett märkligt möte, som vi kan stanna en stund inför och meditera lite över.

Josef och Maria har gått upp i helgedomen för att genomföra akten med en barnaföderskas rening. Lagarna om rening hade som syfte att påminna om det syndafördärv som vidlåder människosläktet och som går i arv

från generation till generation. Oräkneliga är ju de reningar som genom århundradena hade genomförts i Israel, men det egendomliga den här gången är att akten egentligen är helt onödig. Genom den här födelsen fördes inte arvsynen vidare, utan det barn som här bärs fram är istället just den som alla dessa reningar förebildar och predikar om: han som ska utföra den fullkomliga reningen för alla människors alla synder.

Gamle Simeon kommer tillstädes, driven av Anden, och tar Jesusbarnet i famnen – undras vad mor Maria tänkte, när plötsligt en främmande man kommer fram och tar hennes barn. Med sin profetiska blick känner Simeon genast igen Israels tröst, Herrens smorde. Han välsignar Gud, och vi får höra en av Nya testamentets tre sköna lovsånger, Simeons lovsång (eller Nunc dimittis, som också kallar den), en lovsång som Kristi kyrka runtom i världen under snart tvåtusen år har sjungit och bett var afton.

Herre, nu låter du din tjänare fara hädan i frid efter ditt ord – Han som levat i och av Guds löfte, han har i livets alla skiften ägt Guds frid och kan nu dö i frid, men grunden och vissheten han återoppar för detta är inte någon egenskap hos honom själv i hans eget liv, utan *efter ditt ord*. Samma saliga visshet som Herrens ord och löfte skänker gamle Simeon vill det skänka även oss. Ännu idag predikas för oss evangelium om den villkorlösa nåden, för att vi ska tro och inte tvivla.

Ty mina ögon har sett din salighet – Men, var det inte mer än så, ett månadsgammalt lindebarn som löses efter fattigtaxan? Var finns kungaglansen och messiashärligheten? Många människor rörde sig naturligtvis på tempelområdet, men ingen av dem såg det under som skedde idag: Gud har blivit människa och kommer i ringhetens

gestalt till sin helgedom. Inga yttre tecken skilde honom från andra barn, det lyste ingen gloria omkring hans huvud. Det strålar heller ingen yttre härlighet kring predikan om en korsfäst frälsare, om dop, om avlösning, om nattvard. Men den som liksom Simeon med trons ögon har skådat Guds rikes fördolda härlighet kan liksom han även med sina jordiska ögon förnimma det stora i det ringa, det som sker i det som synes ske.

Som du har berett till att skådas av alla folk – För alla folk? Simeon profeterar att ”Israels tröst” är Guds frälsning inte bara till Israel utan också till hedningarna, att det lilla barnet som han tar i sin famn är Världens Frälsare. Så förkunnar han att även vi får glädjas åt detta barns födelse. ”Och om det barnet ej var fött, Var mänska hade evigt dött, Nu är vi frälsta alla. Pris vare dig, o Jesu Krist, Du som oss frälst från satans list Med dödens bittra galla.” (Luthersk Psalmbok 858)

Ett ljus till uppenbarelse för hedningarna – Ett ljus behövs: ”Mörker övertäcker jorden och töcken folken.” Det är inte folk och folkslag som är i mörker, utan människan i sig själv, i sitt eget sökande efter Livet, är i mörker och blindhet. Ett ljus finns: ”Stå upp, var ljus, ty ditt ljus kommer, och HERRENS härlighet går upp över dig.” Detta ljus går upp även över dig när evangelium om Kristi ställföreträdande tillfyllestgörelse förkunnas för dig, predikan om honom som sa: *Jag är världens ljus*. Därför befäller han också: *Gå ut och predika evangelium för hela skapel-*

sen. Evangelium, som för oss ut ur dödens mörker till hans underbara ljus.

Och en härlighet för ditt folk Israel – Förbundsfolket hade en stor härlighet, de hade barnskapet, lagen, gudstjänsten, ja löftena. Tragiskt nog blev det dock så att en slöja hänger för deras ögon när Mose och profeterna föreläses, så att de inte ser att det gamla förbundet är fullbordat genom Kristus, att löftena har fått sitt ja och amen i honom – att Israels sanna härlighet är barnet som Simeon tar i sin famn. Han lovsjunger liksom vi gör i en julsalm: ”Den evige Faderns Härlighet och ära Skall vi betrakta i köttet fördold. Gud ligger lindad Som ett barn i krubban. O kom låt oss tillbedja, O kom låt oss tillbedja, O kom låt oss tillbedja Kristus, vår Gud!” (Luthersk Psalmbok 864)

Se, denne är satt till fall och upprättelse för många i Israel och till ett tecken som ska bli motsagt. – Sällan har ett ord blivit mer besannat. Inför honom reagerar människan med tro eller otro. I alla tider uppväcker han tro och samlar lärjungar, och i alla tider blir han motsagd, avvissad och förkastad. Detta är en allvarlig påminnelse till oss själva: Idag, om ni hör hans röst, förhärda då inte era hjärtan! Ännu idag är nådens tid, ännu idag kommer han som vår Frälsare och inbjuder alla människor, onda som goda, ja även oss:

Kom till mig, och han försäkrar: Den som kommer till mig, honom ska jag sannerligen inte kasta ut.

”Ett litet nyfött lindebarn, Vårt kära lilla Jesusbarn Har kommit med ett gott nytt år Åt alla sina lamm och får.

Nu gläder sig hans änglahär, Som gärna kring och hos oss är, Och sjunger under lovsångsljud, Att syndare har frid med Gud.” (Luthersk Psalmbok 950)

Åke Malander

Gamle Simeon möter Jesus. - Fra Barnebibelen 1967 J.W. Cappelens forlag

Messiasförväntningar i GT

Ett känt ord av kyrkofadern Augustinus lyder.

Novum testamentum i vetere latet, vetus testamentum i novo patet.

”Nya testamentet ligger förborgat i det Gamla, det Gamla är uppenbart i det Nya”.

När vi studerar Gamla testamentet är det självklart att vi lär oss så mycket som möjligt om dess tid, seder och bruk och historien i dess omvärld. För den kristne är kunskapen i den gammaltestamentliga tidshistorien inte till för att undertrycka den kristna kyrkans tolkning.

Jesus säger ju själv: ”Ni forskar i Skrifterna, därför att ni tror att ni har evigt liv i dem, och det är de som vittnar om mig” (Joh. 5:39). Jesus är enligt honom själv de heliga skrifternas medelpunkt: deras ändamål är att förkunna budskapet om honom. Vi läser i berättelsen om Emmausvandringarna i Lukas kap. 24: ”Han började gå igenom Moses och alla profeterna och uttydde för dem vad som i alla skrifterna var sagt om honom” (v. 24). När han lämnat dem säger de: ”Var inte våra hjärtan brinnande i oss, när han talade med oss på vägen och öppnade skrifterna för oss” (v. 32). För Luther är inte heller den bokstavliga meningen samma sak som den tidshistoriska. Om detta har det sagts:

Utgångspunkten för Luther är att bibeln är Guds ord till människorna för att nå dem och komma till tals med dem. Efter som Gud uppenbarar sig för människorna genom Jesus Kristus, är det *han* som talar och

handlar i hela Skriften. Han är Skriftens kärna och centrum. Att hålla sig till bibelordets enkla och bokstavliga mening är alltså att finna Kristus i den yttre bokstaven.

Apostlarna tolkade i själva verket allt de sett och upplevt tillsammans med Jesus från Nasaret i ljuset av Skrifterna – dessa som vi nu kallar Gamla testamentet. Den som läser profetböckerna lägger märke till att de hela tiden växlar mellan att lyfta fram vad Gud kräver och vad han fritt lovar. Löftesorden är evangelium. Det är därför viktigt att lägga märke till evangelium i Gamla testamentet. Ett sådant evangeliums löftesord finns i Hosea 6:3, ”Han skall efter två dagar ge oss liv, på tredje dagen låta oss stå upp, så att vi får leva inför honom”. man kan fråga sig varför det inte står: *Ge honom liv, låt honom stå upp, så att han får leva.* Hemligheten – säger den kristna tolkningen – är att i det ”saliga bytet” får de troende del av allt vad Kristus har. Det som gäller Kristus, gäller också de som tror på Kristus. Därför kan Hosea säga: *ge oss liv, låt oss stå upp, så att vi får leva.*

När vi betraktar Kristus i Gamla testamentet tänker vi gärna på vissa bibelord, som så tydligt ställer fram den kommande frälsaren. En jude från Krakow, Moses Aron, som 1674 döptes i den lutherska kyrkan, ger följande skäl till att han övergav judendomen. Enligt Skrifterna skall:

Messias födas i Betlehem enligt profetian (se Mika 5:2). Som Förbundets ängel (jfr 2 Mos 23:20) ska han komma till sitt tempel, och då både som Gud av evighet och människa av Davids ätt (se 2 Sam 7:12-16). Han skall förlossa, inte från timlig utan från evig nöd, och han ska göra det som överstepräst för evig tid (se Ps 110:4). Han ska förlossa människorna genom att hans liv blir ett skuldoffer (se Jes 53:10).

Allt detta såg Moses Aron uppfyllt i Jesus från Nasaret. Är det bara särskilda

profetior som förkunnar Kristus i Gamla testamentet? Nej, en *typologisk* förståelse av Gamla testamentet innebär att den heliga historien ses som präglad av en gudomlig planmässighet, så att personer och händelser i det förgångna förebildar personer och händelser i det kommande. På så sätt är Adam en förebild till Kristus (Rom 5:12ff.), så också Melkisedek (Hebr 7). Räddningen ur slaveriet i Egypten svarar mot förlossningen från mörkrets välde i Jesus Kristus (Kol 1:13). Det felfria påskalammets blod (2 Mos 12:5) svarar mot Jesu blod (1 Kor 5:7; 1 Petr 1:19). Vattnet ur klippan förebildar klippan Kristus (1 Kor 10:1ff.). Bileams profetia om stjärnan som skall gå fram ur Jakob (4 Mos 24:17) förebådar Kristus konungsliga makt. Mose förebildar Kristus som den store Profeten (5 Mos 18:15ff.).

Man talar sedan gammalt om Kristi tre ämbeten: *kung, profet* och *präst*. I Gamla testamentet gällde att den som hade något av dessa ämbeten hade blivit insatt i det genom en smörjelse. Messias betyder just ”den smorde”.

Kristi *konungsliga* makt gäller både skapelsen och kyrkan. Löftet i 2 Sam 7:12ff. att Davids ätt skall härska till evig tid fick stor betydelse hos profeterna, se Jesaja, 9:6-7, Amos 9:11, Mika 5:2, Jeremia 23:5 och Hesekiel 34:23. Vi kan tänka på hur ängeln vid bebådelsen sade till Maria: ”Han skall bli stor och kallas den Högstes Son, och Herren Gud skall ge honom hans faders Davids tron. Hans skall vara konung över Jakobs hus tillevig tid”, Luk 1:32f.

Jesus är den i 5 Mos 18 utlovade

profeten (Apg 3:22). Jesus upprepade det som profeterna Elia och Elisa gjorde: svältande fick mat, döda uppväcktes och en spetälsk blev botad. När folket ändå begär tecken säger Jesus att de inte skall få något annat än Jonas' tecken – uppståndelsen på tredje dagen var alltså det yttersta tecken som folket skulle få (Matt 12:39).

När Jesus offerar sig själv till försoning, är han på en gång både *präst* och offerlamm och hans offer har skett frivilligt, en gång för alla, och burits fram i den himmelska helgedomen (Hebr 9:12,14, 24).

Så ser vi sanningen i Augustinus' ord: Nya testamentet ligger gömt i Gamla testamentet och Gamla testamentet ligger i öppen dag i Nya testamentet”.

Mats Eskhult

Profeten Jesaia i Jerusalem. - Fra Barnebibelen 1967 J.W. Cappelens forlag

Advent

1. Søndag i advent, - Kongen kommer! Vi får høre om Jesus som rider inn i Jerusalem (Matt 21;1-11). ”*Se, din konge kommer til deg, ydmyk er han og rir på et esel og på trekkdyrets fole.*” Det er vår konge som kommer. Han er på sin siste reise. Det som venter han er lidelse og død for vår skyld. Han kommer likevel uten anklage og bitterhet. Han kommer sakmodig. Han kommer søndag etter søndag, om vi er få eller mange, til sin kirke og menighet.

Hver gang vi samles om Guds Ord og Sakrament så skal vi etter hans løfte få tro at Jesus Kristus er tilstede hos oss. Her skal vi høre om han som ofret alt for oss. Her skal vi få bytte bort alle våre synder med hans rettferdighet. Igjen og igjen får vi høre at vi er Guds barn og at Gud er vår far. Han har lovet å være med alle dager inntil verdens ende. Vi har alt hyller han gjennom bønn og lovprisning i salmer og Guds Ord og gjennom skriftemål og nattverd. Dette er våre palmegrener, og han er vår Konge. *”Hosianna, Davids Sønn! Vel-signet være han som kommer i Herrens navn! Hosianna i det høyeste!*

2. Søndag i advent - Herren kommer igjen. Vi lever i en kontinuerlig adventstid. Jesus

ber oss om i evangelieteksten Luk 21:25-36; *”Vær på vakt! Våk hver tid og stund!”* Dagen kommer når vi minst venter det. Vi skal gi akt på tiden tegn i naturen og blant folkene. Det skal bli en tid da mange skal bli redde og engstelige: *”Mennesker skal forgå av redsel og gru for det som kommer over jorden. For himmelens krefter skal rokkees.”* Luk 21,26 Men Jesus oppmuntrer oss og ber oss om å løfte hodet for Guds rike er nær. Hans løfte står fast: *Himmel og jord skal forgå, men mine ord skal aldri forgå.* Luk 21,33

3. Søndag i advent - stiller døperen Johannes spørsmålet: *”Er du den som skal komme, eller skal vi vente en annen?”* Matt 11,3 Hvilken Jesus venter vi på i adventstiden? Spør du folk rundt omkring, blir det mange svar på hvem Jesus er og på hvorfor de feirer jul. Johannes sender sine disipler til Jesus med spørsmålet. Hva er så testen på at det er Jesus Kristus som kommer? Jesus svar er klart nok: *”Blinde ser, og lamme går, spedalske renses, og døde står opp, og evangeliet forkynnes for fattige.”* Matt 11,5 Der evangeliet forkynnes for fattige syndere der er den rette Jesus Kristus. Det er kirkens kjenne-tegn. Det er ved å forkynne evangeliet ved ord og sakrament at troen skapes og holdes ved like. Det er jo hele hensikten med å ha en kirke og en menighet og et prekenembete. Det er igjen og igjen fortelle fattige syndere at det ikke er noen frelse i noen annen enn Jesus Kristus.

4. Søndag i advent - er det igjen døperen Johannes det handler om.(Joh 1; 19-28). I samtale med jødene, levitter, fariseere og prester, stadfester døperen Johannes at **Jesus Kristus har kommet.** Han er den som profetene

vitnet om. Han er mitt i blant dem. Johannes er vegrydderen som peker ut Jesus Kristus for Jesu motstandere og for oss. *”Dagen etter ser han Jesus komme gående mot seg, og han sier: ”Se, Guds lam, som bærer bort verdens synd!”* Job 1,29

Jesus er vår konge som kommer til oss søndag etter søndag i ord og sakrament.

Jesus Kristus skal en dag komme igjen for å hente sine og husk den tiden er nær! Vi skal kjenne igjen han som kommer til oss på at evangeliet forkynnes for syndere. Han er den som hele skriften vitner om; Guds lam som bar bort alle våre synder. Vi er gjennom Jesus Kristus Guds frie barn. Ingen har rett til å anklage oss for Jesus har tatt vår straff. Ingen skal ta fra oss julens glede og feiring.

*Å, vær da velkommen, Jesus kjær!
Om deg så vil vi nå kvede.
Velkommen, Guds trøst, å, vær oss nær!
Velkommen, vår julegleder!
Velkommen med din velsignede fred
for gammel og ung her nede!*

God Jul !

Asbjørn Hjorthaug